

Т. В. ПЕПА, Т. І. ПШЕНІНА, В. В. ЛАВРИНОВИЧ

# БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Навчальний посібник

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України  
як навчальний посібник для студентів  
вищих навчальних закладів*



УДК 336.76(075.8)  
ББК 65.262.2я73  
П 25

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України  
як навчальний посібник для студентів  
вищих навчальних закладів*

Рецензенти: Л. Г. Чернюк, д-р економ. наук, проф. Ради по вивченню продуктивних сил України Національної академії наук України  
Н. І. Костіна, д-р економ. наук, проф., завідувач кафедри банківської справи та фінансового моніторингу Національного університету ДПС України

**Пепа Т. В., Пішеніна Т. І., Лавринович В. В.**

П 25 Біржова діяльність : навч. посіб. — К. : Ліра-К, 2016. — 540 с.

ISBN 978-966-96938-7-7.

У навчальному посібнику розкрито сутність, суспільно-економічне значення, принципи, функції біржової діяльності, види бірж, біржових товарів та біржових контрактів, порядок створення та механізм функціонування бірж і брокерських контор, особливості й правила біржової торгівлі і укладання біржових контрактів клієнтами, брокерами (трейдерами) і ділерами на товарних, валютних та фондових біржах України.

Посібник призначений для студентів вищих навчальних закладів, учнів ліцеїв і гімназій, для всіх хто цікавиться питаннями біржі, технологіями купівлі-продажу товарів, діяльністю з біржового посередництва, залучення інвестицій на біржовому ринку, отримання економічної користі від послуг бірж для свого бізнесу.

УДК 336.76(075.8)  
ББК 65.262.2я73

ISBN 978-966-96938-7-7

© Пепа Т. В., Пішеніна Т. І.,  
Лавринович В. В., 2015  
© Університет «Україна», 2015

# ЗМІСТ

Вступ .....	7
<b>Модуль 1. Теоретичні основи біржової діяльності .....</b>	<b>9</b>
1.1. Сутність, економічне значення та історичний розвиток біржової діяльності. Види бірж, біржових товарів і контрактів .....	9
1.1.1. Сутність біржової діяльності .....	9
1.1.2. Види бірж та біржових товарів .....	26
1.1.3. Біржові контракти та їх види .....	38
1.2. Організаційні та правові основи створення біржі і брокерської контори .....	55
1.2.1. Створення та відкриття біржі .....	55
1.2.2. Учасники біржових торгів .....	63
1.2.3. Відкриття брокерської контори при біржі .....	68
1.3. Біржові торги та укладання біржових контрактів .....	72
1.3.1. Правила та умови біржових торгів .....	72
1.3.2. Види біржових торгів та аукціонів .....	79
1.3.3. Укладання біржових угод та реєстрація і виконання біржових контрактів .....	109
<b>Модуль 2. Правові основи та діяльність товарних бірж в Україні .....</b>	<b>130</b>
2.1. Загальні умови створення і діяльності товарної біржі в Україні .....	130
2.1.1. Створення та діяльність товарної біржі в Україні .....	130
2.1.2. Порядок надання товарній біржі висновку про відповідність умовам реалізації сільськогосподарської продукції .....	137
2.1.3. Порядок визначення бірж, на базі яких провадитимуть аукціони з продажу нафти, газового конденсату, скрапленого газу та вугілля .....	144

2.2.	Типові правила проведення торгівлі продукцією на товарних біржах . . . . .	147
2.2.1.	Типові правила проведення біржових торгів в Україні з продажу нафти, газового конденсату, скрапленого газу та вугілля . . . . .	147
2.2.2.	Типові правила біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні . . . . .	156
2.2.3.	Типові правила укладання біржових контрактів зустрічних поставок сільськогосподарської продукції і продовольства та матеріально-технічних ресурсів . . . . .	170
2.2.4.	Типові правила проведення аукціонів живої худоби та птиці в Україні . . . . .	177
2.2.5.	Типові правила організації митних аукціонів з реалізації товарів і транспортних засобів на товарних біржах . . . . .	181
2.3.	Біржова торгівля товарними деривативами, квотами та ліцензіями . . . . .	190
2.3.1.	Правила випуску та обігу товарних деривативів на товарній біржі . . . . .	190
2.3.2.	Типові правила проведення аукціонів з квот на експорт та імпорт продукції . . . . .	205
2.3.3.	Порядок проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів (ліцензій) на користування надрами в Україні . . . . .	213

<b>Модуль 3.</b>	<b>Біржовий валютний ринок України та діяльність Української міжбанківської валютної біржі . . . . .</b>	<b>221</b>
3.1.	Правові основи діяльності біржового валютного ринку України . . . . .	221
3.1.1.	Суб'єкти та операції на міжбанківському біржовому валютному ринку . . . . .	221
3.1.2.	Встановлення офіційного курсу гривні до іноземних валют та банківських металів . . . . .	233

3.1.3. Умови здійснення операцій на біржовому валютному ринку України .....	242
3.2. Діяльність Української міжбанківської валютної біржі (УМВБ) .....	258
3.2.1. Створення та розвиток Української міжбанківської валютної біржі .....	258
3.2.2. Організація проведення торгів на УМВБ .....	264
3.2.3. Технології проведення торгів на УМВБ .....	265
3.3. Користування «біржовою електронною системою торгів» (БЕСТ) Української міжбанківської валютної біржі .....	272
3.3.1. Можливості користування електронною системою торгів. БЕСТ .....	272
3.3.2. Умови укладання біржових угод у БЕСТ Міжбанківської валютної біржі .....	288
3.3.3. Порядок допуску та проведення торгів за формою електронних за технологією безперервного подвійного аукціону .....	291

<b>Модуль 4. Правові основи та діяльність фондових бірж в Україні .....</b>	<b>302</b>
4.1. Біржовий фондовий ринок України та умови його функціонування і державного регулювання .....	302
4.1.1. Фондовий ринок та правові засади діяльності фондових бірж в Україні .....	302
4.1.2. Державне регулювання та контроль діяльності фондових бірж і учасників ринку цінних паперів .....	337
4.1.3. Загальний порядок продажу на фондових біржах пакетів акцій відкритих акціонерних товариств у процесі приватизації .....	347
4.2. Порядок проведення торгів цінними паперами на Українській фондовій біржі .....	365

4.2.1. Правила Української фондової біржі та акредитація її членів . . . . .	365
4.2.2. Цінні папери, які допускають до біржових торгів і котирування на УФБ . . . . .	378
4.2.3. Учасники біржового ринку, подання заявок і укладання біржових контрактів на УФБ . . . . .	394
4.2.4. Порядок проведення торгів цінними паперами в системі електронних торгів (СЕЛТ) Української фондової біржі . . . . .	421
4.3. Умови торгівлі цінними паперами на Українській міжбанківській валютній біржі. Укладання ф'ючерсних контрактів і опціонів . . . . .	443
4.3.1. Умови допуску цінних паперів до торгів на Українській міжбанківській валютній біржі . . . . .	443
4.3.2. Правила проведення торгів цінними паперами на фондовій секції ЗАТ «Українська міжбанківська валютна біржа» . . . . .	456
4.3.3. Умови торгівлі і укладання ф'ючерсних контрактів та опціонів без поставки товару на секції строкового ринку УМВБ . . . . .	472
Тлумачний словник . . . . .	493
Література . . . . .	538